

STRUKTUR JEUNG SIMBOL BUDAYA SUNDA
DINA DONGENG SAKADANG KUYA JEUNG MONYET¹

Risnawati²

ABSTRAK

Ieu panalungtikan medar ngeunaan struktur jeung simbol budaya Sunda anu kapanggih dina dongéng “Sakadang Kuya jeung Monyét”, pikeun maluruh mangsa gelarna éta dongéng jeung pangaruh kasang tukang budaya anu nuliskeun éta dongéng kana simbol-simbol anu digunakeunana. Dina ieu panalungtikan digunakeun métode déskriptip kualitatip, jeung métode hermeneutik. Tegesna ieu panalungtikan henteu museur pikeun ngajawab hiji hipotésis, tapi leuwih dipuseurkeun kana tarékah napsirkeun simbol-simbol anu kapanggih dina éta dongéng, ku kituna dina ieu panalungtikan henteu nyieun hipotésis. Dina prakna, métode déskriptip kualitatip pikeun ngumpulkeun, ngadéskripsikeun, jeung ngaanalisis data, sedeng métode hermeneutik pikeun napsirkeun ma’na anu aya nyamuni satukangeuna data-data anu kapanggih. Dina ngumpulkeun data, ngagunakeun téhnik studi pustaka pikeun maluruh dongéng “Sakadang Kuya jeung Monyét” anu geus didokuméntasikeun dina wangun tulisan. Data anu dijadikeun populasi nyaéta sakabéh dongéng anu geus didokuméntasikeun dina wangun tinulis, anu palakuna kuya jeung monyét, sarta anu dijadikeun sampel nyaéta dongéng anu kuya jeung monyétna ngalalakon babarengan, sangkan teu méngpar tina tujuan panalungtikan. Ieu hal dumasar kana tinimbangan, teu sakabéh dongéng anu tokohna monyet ngalalakon babarengan jeung kuya. Kitu deui sabalikna. Dina ieu panalungtikan kapanggih rupa-rupa kecap anu jadi simbol-simbol husus sarta ngagambarkeun pola pikir jeung kahirupan masarakat Sunda dina hiji waktu anu tangtu, dina wujud konsep/gagasan, aktipitas/tindakan, jeung barang. Tina sakabéh data panalungtikan, aya 198 kecap anu jadi simbol budaya Sunda. Dina wujud konsep/gagasan aya 18 kecap (9,09 %), dina wujud aktipitas/tindakan aya 24 kecap (12,12 %), jeung dina wujud barang aya 156 kecap (78,78 %).

Kecap galeuh: dongéng, struktur, simbol, budaya

¹ Tésis diaping ku Dr. Dedi Koswara, M.Hum. sareng Dr. Rusendi Permana, M. Hum.

² Mahasiswa Program Studi Pendidikan Bahasa dan Budaya Sunda Sekolah Pascasarjana Universitas Pendidikan Indonesia angkatan 201

**STRUKTUR DAN SIMBOL BUDAYA SUNDA
DALAM DONGENG “SAKADANG KUYA JEUNG MONYET”¹**

Risnawati²

ABSTRAK

Penelitian ini membahas tentang struktur dan simbol budaya Sunda dalam dongeng “Sakadang Kuya jeung Monyet (Sang Kura-kura dan Monyet)”, untuk menelusuri waktu lahirnya dongeng tersebut dan pengaruh latar belakang budaya penulis terhadap penggunaan simbol-simbol budayanya. Penelitian ini menggunakan metode deskriptif kualitatif, yaitu metode yang memecahkan masalah yang aktual, bukan untuk menguji hipotesis, sehingga dalam penelitian ini tidak memakai hipotesis. Selain itu, untuk menafsirkan atau mencari makna simbol-simbol budaya yang terdapat dalam dongeng, menggunakan metode hermeneutik. Pengumpulan data menggunakan teknik studi pustaka, untuk menelusuri dongeng “Sakadang Kuya jeung Monyet” yang sudah didokumentasikan dalam bentuk tulisan. Data yang dijadikan populasi adalah seluruh dongeng Sunda yang sudah didokumentasikan dalam bentuk tulisan yang tokohnya hewan kura-kura dan monyet. Sedangkan yang dijadikan sampel hanya dongeng yang tokoh kura-kura dan monyetnya berlakon bersama-sama, agar tidak menyimpang dari tujuan penelitian. Hal ini didasari pertimbangan, tidak sedikit dongeng yang tokohnya monyet, tapi tidak berlakon bersama kura-kura, begitupun sebaliknya. Dalam penelitian ini ditemukan berbagai kata yang menjadi simbol-simbol khusus serta menggambarkan pola pikir juga pola kehidupan sosial masyarakat Sunda dalam kurun waktu tertentu, yang digolongkan dalam tiga wujud kebudayaan yaitu wujud konsep/gagasan, wujud aktivitas/tindakan, dan wujud benda-benda. Dari seluruh data penelitian, terdapat 198 kata yang menjadi simbol budaya. Dalam wujud konsep/gagasan terdapat 18 kata (9,09 %), dalam wujud aktivitas/tindakan terdapat 24 kata (12,12 %), dan dalam wujud benda terdapat 156 kata (78,78 %).

Kata Kunci: Dongéng, struktur, simbol, budaya

¹ Tésis dibimbing Dr. Dedi Koswara, M.Hum. dan Dr. Rusendi Permana, M. Hum.

² Mahasiswa Program Studi Pendidikan Bahasa dan Budaya Sunda Sekolah Pascasarjana Universitas Pendidikan Indonesia angkatan 2014

STRUCTURE AND SUNDANESE CULTURAL SYMBOLS IN "SAKADANG KUYA JEUNG MONYET" TALES¹

Risnawati²

ABSTRACT

This study explain about structure and Sundanese culture symbols in the "Sakadang Kuya jeung Monyét" tales (The Tortoise and the Monkey tales)", to explore the fabled birth time and the influence of the cultural background of authors to use their cultural symbols. This study uses descriptive qualitative method, a method that solves real problems, not tested a the hypothesis, so in this study did not wear a hypothesis. Moreover, to interpret or find the meaning of the cultural symbols that contained in a fairy tale, the hermeneutic method was used. To collect the data, using library research techniques, to explore the "Sakadang Kuya jeung Monyét" tales that has been documented in writing. The data used is the population of the entire Sundanese fairytale that is documented in writing that the animal characters turtle and monkey. Meanwhile the data that used as the sample are fairy tales which have the turtle and monkey act together, so it will not deviate from the research purposes. It is based on the consideration, not least the monkey tale characters, but not acting together turtles, and vice versa. In the present study found a variety of words that become special symbols and describes the mindset as well as patterns of Sundanese society within a certain time, which is classified in the three states of cultures that form the concept/idea, a form of activity/action, and form objects. From all the research data, there are 198 words that became a cultural symbol. In the form of concept/idea, there are 18 words (9.09%), in the form of activities/ actions there are 24 words (12.12%), and in the states of matter there is 156 words (78.78%).

Keywords: fairy tales, structure, symbols, culture

¹ Tésis is guided by Dr. Dedi Koswara, M.Hum. and Dr. Rusendi Permana, M. Hum.

² Student of post Graduate Sundanese Language Education and Culture Departore in UPI year 2014

DAPTAR LAMPIRAN

1. SK Judul jeung Pembimbing
2. Téks Dongéng Sakadang Kuya jeung Monyét
3. Riwayat Hirup

